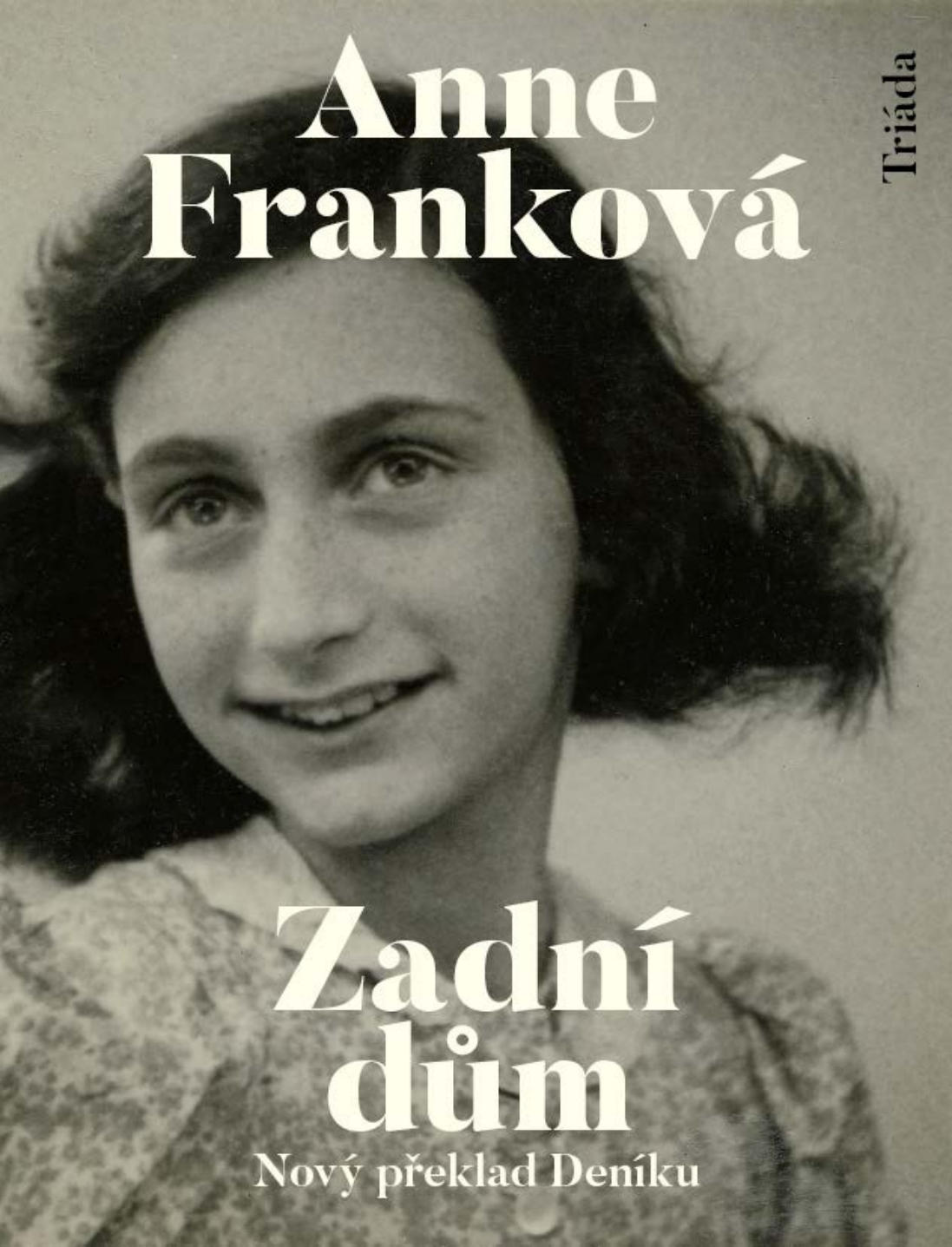

A black and white portrait of Anne Frank, a young woman with dark, wavy hair, looking slightly upwards and to the right with a gentle smile. She is wearing a patterned blouse.

Anne Franková

Triáda

Zadní dům

Nový překlad Deníku

Triáda

Anne Franková

Zadní dům

een ontzettende luchtsporing. Later was ik
 12 en groepen dan hoe de lessen zijn.

13 2° deel. Anne met riike en op school.

In het karnaval met Kitty en twee jongens
 14 waaronder Bernd aan theetafel bezig
 dan op school omringt door een storm
 van kinderen en allerlei kleine kinderen
 15 i. n. m. bed met bedden en aan tafel.

Van konink gelezen, ik vind dat die man leuk schrijft

B.v. Hedwig, der
 Vetter aus Brehem
 Hans Heilings Felsen
 Der Grüne, Domingo
 Die You Vernante,
 Der Vierdihrige

16 Posten. Die Sühne
 Der Kampf mit dem
 Drachen. Der Nachb-
 wächter en zoal
 meer. Vader wil dat

17 ik nu ook hebbe en
 andere boeken van
 andere welbekende
 Duitse schrijvers

ga lezen. Het Duits
 lezen, gaat nu al be-
 trekkelijk vlot. Alleen

Fluisber ik heb meestal in plaats dat ik voor
 mezelf lees. Maar dat gaat wel over. Jisberen heb

Dit is een
 foto, zoals
 ik me zou
 wensen,
 altijd zo
 te zijn.
 Dan had

ik nog wel een kans
 om naar Hollywood te
 komen. Maar begen-
 woordig zie ik er
 jammer genoeg mees-
 bal anders uit.

Amuckland,

18 Oct. 1946
 zondag.

ik verlaat
 hilmberren
 in de kamer
 opgehangen
 maar nu
 met foto-
 hoekjes, dan
 kan ik ze
 er weer af-
 halen. Ben
 is afgestegen
 naar de
 bad ge-
 gaan en
 heeft roke-
 ken voor
 Margot en
 mij gekocht.
 Maar ze
 moeten weer
 geruild, want
 ze hebben
 niet hele-
 mant.

Anne Franková
Zadní dům

Deník v dopisech
12. červen 1942 – 1. srpen 1944

Editorka
Mirjam Presslerová (verze D)
přepracované vydání verze
Otty H. Franka (verze C)

Z nizozemštiny přeložila
Magda de Bruin Hüblová

Triáda

Text © Anne Frank Fonds (Basel),
1982, 1991, 2001, 2013

Only authorised version edited by
Mirjam Pressler (version D)

Photography © Anne Frank Fonds (Basel)

Photography on pages 292–295

© Anne Frank House, Amsterdam / Allard Bovenberg

Photography on pages 8, 11

© National Archives in The Hague / Wim van Rossem

Translation and commentary

© Magda de Bruin Hüblová, 2019

ISBN 978-80-7474-258-3

ISBN (PDF) 978-80-7474-259-0

ISBN (ePub) 978-80-7474-260-6

ISBN (mobi) 978-80-7474-261-3

Kniha vyšla s finanční podporou
Nizozemského literárního fondu
(Nederlands Letterenfonds).

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Zadní dům, 1957

Anne na balkoně bytu na Merwedeplein, květen 1941
Margot chtěla vyfotografovat babičku a náhodně zachytila Anne

Od 12. června 1942 do 1. srpna 1944 si vedla Anne Franková deník v dopisech. Psala si ho jen pro sebe až do chvíle, kdy na jaře 1944 vyslechla z vysílání londýnského Rádia Oranje projev nizozemského exilového ministra školství. Vyzýval, aby lidé po skončení války shromáždili a zveřejnili všechna svědectví o utrpení nizozemského lidu za německé okupace. Jako příklad uvedl mimo jiné deníky. Pod dojmem tohoto projevu se Anne Franková rozhodla, že po válce vydá knihu. Základem k ní měl být její deník.

Od května 1944 začala deník přepřacovávat a přepisovat, zanášela do něj opravy, vynechávala pasáže, které nepovažovala za dostatečně zajímavé, a jiné po paměti přepisovala. Současně pokračovala v psaní původního deníku (badatelé ho později nazvali verze A – na rozdíl od přepřacovaného deníku, který se označuje jako verze B).

Poslední zápis Anne Frankové je z 1. srpna 1944. Již 4. srpna všech osm obyvatel úkrytu zatkla tzv. „zelená policie“. Miep Giesová s Bep Voskuijlovou Anniny zápisky hned v den zatčení odnesly do bezpečí. Miep Giesová je uložila v zásuvce svého psacího stolu, a až když se potvrdilo, že Anne věznění v koncentračním táboře nepřežila, předala je, aniž je četla, Anninu otci Ottovi Frankovi.

Otto Frank se po zralé úvaze rozhodl, že splní přání své zemřelé dcery a zápisky vydá knižně. Za tím účelem sestavil z obou Anniných verzí, původní (verze A) a vlastnoručně přepřacované (verze B), zkrácenou třetí verzi (C). Jeho kompilace tedy obsahovala i texty, které Anne zveřejňovat nechtěla: jde např. o některé kritické výroky o matce, o celou epizodu zamilovanosti do Petera, intimní pasáže o tělesném dospívání. Naproti tomu vynechal pasáž, v níž Anne velmi kriticky hodnotila manželství Frankových. Nakladatelský redaktor pak vyřadil zmínky o menstruaci a erotických citech ke kama-rádce Jacques, ale i další pasáže, které nijak choulostivé nebyly. Důvodem k nakladatelským škrtům byl zřejmě také fakt, že kniha vyšla v určité edici a rozsah textu tím byl omezený.

Otto Frank zemřel v roce 1980. Originální deníkové záznamy své dcery odkázal nizozemskému státu, který je svěřil do opatrování amsterodamskému Státnímu ústavu pro válečnou dokumentaci (Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, RIOD, nyní NIOD, Ústav pro studia války, holokaustu a genocidy). Vzhledem k tomu, že od 50. let byla pravost deníku opakovaně zpochybňována, nechal ústav všechny záznamy prozkoumat. Až když byla pravost nezvratně prokázána, RIOD deníky i výsledky výzkumu roku 1986 zveřejnil pod názvem *De Dagboeken van Anne Frank*. Předmětem bádání byly mimo jiné rodinné poměry, okolnosti zatčení a deportace, použité psací potřeby a rukopis Anne Frankové. Kromě toho se v tomto objemném díle popisuje, jak se deník postupně šířil do celého světa. Roku 2006 vyšlo péčí NIODu rozšířené a aktualizované vydání – komentovaný souhrn všeho, co Anne během dvou let strávených v úkrytu napsala, s přílohou obsahující její literární pokusy.

Fond Anne Frankové v Basileji (AFF), který získal jakožto univerzální dědic Otty Franka veškerá autorská práva jeho dcery, se rozhodl připravit na základě textů z Frankovy pozůstalosti nové vydání. Editorská práce Otty Franka, díky níž se *Zadní dům* (*Het Achterhuis*, v dosavadních českých překladech *Deník Anne Frankové* nebo *Deník*) rozšířil po celém světě a získal politický význam, se tím nikterak neumenšuje. Sestavením nové autorizované verze byla pověřena německá spisovatelka a překladatelka Mirjam Presslerová. Převzala Frankův výběr záznamů z verze C a doplnila jej pasážemi z deníkových verzí A a B. Verze Mirjam Presslerové, takzvaná verze D, je o více než čtvrtinu delší než verze C. Ještě výrazněji než kompilace Otty Franka čerpá z pasáží, které se Anne zdály příliš intimní, a proto je zveřejňovat nechtěla, zahrnuje však také záznamy, které Otto Frank do verze C nezařadil například proto, že je považoval za necitlivé vůči lidem z okruhu rodinných přátel a známých. Cílem této nové autorizované verze z roku 1991 je přiblížit čtenářům svět Anne Frankové do větší hloubky.

Koncem devadesátých let se vynořilo pět doposud neznámých rukopisných listů deníku. Se svolením Fondu Anne

Frankové byla také ke stávajícímu zápisu z 8. února 1944 připojena poměrně dlouhá pasáž se stejnou datací. Krátká verze zápisu z 20. července 1942 byla vynechána, protože deník už obsahuje tuto pasáž v rozsáhlejší podobě. Dále byl zápis ze 7. listopadu 1942 přesunut na 30. října, kam podle posledních poznatků patří.

Když Anne Franková své deníkové záznamy přepisovala s vyhlídkou na pozdější zveřejnění (verze B), poznamenala si do seznamu, jaké pseudonymy chce svým postavám v budoucí knize dát. Pro sebe si nejprve vybrala jméno Anne Aulis, později Anne Robin. Otto Frank ve verzi C (česky vyšla v letech 1956 a 1966 v překladu Gustava Janoucha) zachoval příjmení Frank, avšak všechny ostatní pseudonymy převzal. Jména těch, kteří obyvatelům úkrytu pomáhali, jsou dnes všeobecně známá a tito lidé si zaslouží vystupovat pod vlastním jménem. Na rozdíl od kritického vydání (1986), v němž RIOD respektoval přání některých osob či jejich pozůstalých a použil libovolně zvolené iniciály, uvádějí se v tomto autorizovaném vydání jejich plná jména (jde zejména o seznam a charakteristiky Anniných spolužáků).

Pravá jména ostatních obyvatel úkrytu zněla: rodina van Pelsova (z Osnabrücku): Auguste (narozena 29. září 1900), Hermann (narozen 31. března 1898) a Peter (narozen 8. listopadu 1926); v Annině seznamu pseudonymů figurují jako Petronella, Hans a Alfred van Daanovi a v tomto vydání jako Petronella, Hermann a Peter van Daanovi. Fritz Pfeffer (narozen 30. dubna 1889) vystupuje v Annině seznamu pseudonymů i v tomto vydání pod jménem Albert Dussel.

12. června 1942

Tobě se budu moct, doufám, se vším svěřit, tak jak jsem ještě nikomu nemohla, a doufám, že mi budeš velkou oporou.

28. září 1942 (dodatek)

Zatím jsem v tobě měla velkou oporu, a taky v Kitty, již teď pravidelně píšu. Tenhle způsob psaní deníku se mi líbí mnohem víc a skoro se teď nemůžu dočkat hodiny, kdy mám čas do tebe psát. Mám takovou radost, že jsem si tě vzala s sebou!

Neděle 14. června 1942

Začnu prostě od chvíle, kdy jsem tě dostala, tedy kdy jsem tě zahlédla na stole s vystavenými dárky (poněvadž nákup, a u toho jsem taky byla, se nepočítá).

V pátek 12. června jsem se probudila už v šest hodin, a to je úplně pochopitelné, jelikož jsem měla narozeniny. Ale v šest hodin jsem ještě nesměla vstát, a tak jsem svou zvědavost musela ještě krotit do tři čtvrtě na sedm. Pak už jsem to nemohla vydržet, šla jsem do jídelny, kde se mi na uvítanou lísala k nohám Moortje (kočka).

Chvilku po sedmé jsem zašla k našim a pak do obývacího pokoje rozbalil si dárky, nejdřív ze všeho jsem uviděla tebe, snad jeden z nejbáječnějších dárků. Potom kytici růží, dvě pivoňky. Od našich jsem dostala modrou halenku, společenskou hru, láhev hroznové šťávy, která mi chutná trochu po víně (víno se přece vyrábí z hroznů), skládačku, mastičku, dvouapůlguldenovou bankovku a poukázku na dvě knížky. Pak jsem dostala ještě jednu knihu, *Camera Obscura*, ale tu už má Margot, a tak jsem ji vyměnila, mísu domácích sušenek (samozřejmě mé výroby, v pečení sušenek jsem teď totiž přeborník), spoustu sladkostí a od mamky ja-

hodový dort. Dopis od babi, přesně načas, což je ovšem náhoda.

Potom pro mě přišla Hanneli a šly jsme do školy. O přestávce jsem rozdávala učitelům a spolužákům máslové sušenky; a pak jsme se museli dát zase do učení. Doma jsem byla v pět, poněvadž jsem šla na tělocvik (i když nikdy nesmím cvičit, protože si snadno vykloubím ruce a nohy) a spolužákům jsem vybrala na oslavu svých narozenin volejbal. Doma na mě už čekala Sanne Ledermannová. Ilse Wagnerovou, Hanneli Goslarovou a Jacqueline van Maarsenovou jsem přivedla z tělocviku, ty totiž chodí se mnou do třídy. Hanneli a Sanne byly dřív moje dvě nejlepší kamarádky a každý, kdo nás viděl pohromadě, říkával: „Tamhle jde Anne, Hanne a Sanne.“ Se Jacqueline van Maarsenovou jsem se seznámila až na Židovském lyceu a teď je moje nejlepší kamarádka ona. Ilse je nejlepší kamarádka Hanneli a Sanne chodí do jiné školy a má kamarádky tam.

Dostala jsem od nich nádhernou knihu, *Nizozemské ságy a legendy*, jenže mi omylem daly druhý díl, a tak jsem si dvě jiné knihy vyměnila za první díl. Teta Helene mi přinesla ještě jednu skládačku, teta Stephanie rozkošnou brož a teta Leny báječnou knížku, totiž *Daisy na horách*. Dneska ráno ve vaně jsem si představovala, jaká krása by byla, kdybych měla psa, jako je Rin Tin Tin. Taky bych ho pojmenovala Rin Tin Tin a ve škole by vždycky čekal u školníka nebo za pěkného počasí v přístřešku na kola.

Pondělí 15. června 1942

V neděli odpoledne jsem měla oslavu. Rin Tin Tin* se spolužačkám náramně líbil. Dostala jsem dvě brože, záložku a dvě knížky. Povím teď nejdřív něco o třídě a škole a začnu spolužáky.

Betty Bloemendaalová vypadá trochu chudobně, a nejspíš taky chudobná je, bydlí v ulici Jana Klasena v západní části

* Jeden ze série filmů v hlavní roli s německým ovčákem Rin Tin Tinem.

Amsterdamu a nikdo z nás neví, kde to je. Výborně se učí, ale to je tím, že je tak pilná, teď už v tom učení totiž trochu zaostává. Je to dost klidná žába.

Jacqueline van Maarsenová platí za mou nejlepší kamarádku, ale opravdovou kamarádku jsem ještě neměla. O Jacque jsem si nejdřív myslela, že to bude ona, ale škaredě jsem se spletla.

Lenij Duizendová je ukrutně nervózní žába, která věčně něco zapomíná a dostává jeden trest za druhým. Je dobrosrdečná, zvlášť k Miep Lobattové.

Nannie Blitzová je tak strašně upovídaná, až to hezké není. Když po někom něco chce, hned mu sahá prsty do vlasů nebo na knoflíčky. Prý mě Nannie nesnáší, ale to mi vůbec nevadí, jelikož mně taky není dvakrát sympatická.

Henny Metsová je veselá a prima žába, jenomže mluví strašně hlasitě, a když si hraje venku, chová se jak malá. Je velká škoda, že má Henny kamarádku, říkají jí Beppy, která na ni má tuze špatný vliv, jelikož je to náramně hnusná a sprostá žába.

Danka Zajdeová, o té by se daly psát celé kapitoly. Danka je nafoukaná, špitavá, protivná, dospělácká, potměšilá a pokrytecká žába. Obtočila si Jacque kolem prstu, což je škoda. Danka se kvůli každé hlouposti rozbere, je úžasně malicherná, a hlavně příšerně afektovaná. Slečna Danka musí mít zkrátka vždycky pravdu. Je ohromně bohatá a má plnou skříň rozkošných šatů, ale vypadá v nich staře. Ta žába si myslí, kdovíjak není krásná, jenže je to právě naopak. S Dankou se nemůžeme vystát.

Ilse Wagnerová je veselá a prima žába, ale je velká puntičkářka a dokáže do člověka hučet celé hodiny. Ilse mě má dost ráda. Je ohromně bystrá, ale líná.

Hanneli Goslarová neboli Lies, jak jí říkají ve škole, je trochu zvláštní žába, většinou stydlivá a doma strašně drzá. Všechno, s čím se jí člověk svěří, vyzvoní mamince. Ale má srdce na dlani a zvlášť poslední dobou ji ohromně uznávám.

Nannie van Praagová-Sigaarová je legrační, malá, rozšafná žába. Připadá mi prima. Je dost bystrá. Moc se toho o ní nedá říct.

Eefje de Jongová je báječná žába. Je jí teprve dvanáct, ale je to už slečna. Dělá, jako bych byla mimino. Je taky vždycky ochotná pomoci, a tak ji mám ráda.

Miep Lobattová je asi nejhezčí holka ze třídy. Je roztočilá v obličeji, ale na učení dost hloupá. Proto si myslím, že nejspíš propadne, ale to jí samozřejmě nebudu vykládat.

(dodatek)

K mému překvapení Miep Lobattová přece jen nepropadla.

A na závěr našich dvanácti holek sedím vedle Miep Lobattové já.

O chlapcích se dá říct mnoho, ale i málo.

Maurice Coster je jeden z mnoha mých ctitelů, ale je to dost protiva.

Sallie Springer je strašný sprosták a vykládá se o něm, že už se pářil. Stejně mi připadá báječný, poněvadž se s ním ohromně užije.

Emiel Bonewit je ctitel Miep Lobattové, ale jí na tom moc nesejde. Je s ním dost nuda.

Rob Cohen byl do mě taky zamilovaný, ale teď už ho nemůžu ani cítit. Je to pokrytecký, prolhaný, ubrečený, potrhlý, protivný chlapeček, který si o sobě myslí kdovíco.

Max van de Velde je selský synek z Medembliku, ale ucházející, jak by řekla Margot.

Herman Koopman je taky strašný sprosták, stejně jako Jopie de Beer, co věčně láskuje a pálí za děvčaty.

Leo Blom je nejlepší kamarád Jopieho de Beera, ale tím sprostáctvím se nakazil.

Albert de Mesquita je hoch ze šesté školy Montessori a přeskočil třídu. Výborně se učí.

Leo Slager je ze stejné školy, ale tak dobře se neučí.

Ru Stoppelmon je malý, bláznivý kluk z Almela, který k nám do školy přišel později.

Pim Pimentel dělá všechno, co se nesmí.

Jacques Kocernoot sedí s Pimem za námi a my se můžeme uřehtat (Miep a já).

Harry Schaap je asi nejslušnější kluk ze třídy, je hodný.

Werner Joseph totéž, ale občas bývá moc tichý, takže to vypadá, že je nudný.

Sam Salomon je takový rošťák z chudé čtvrti, mizera. (Ctitel!)

Appie Riem je dost ortodoxní, ale taky všivák.

Už toho musím nechat. Příště ti mám zase tolik co psát, takže tolik co vyprávět. Pá, jsi tak prima!

Sobota 20. června 1942

Psát si deník je pro člověka jako já ohromně zvláštní zážitek. Nejenže jsem ještě nikdy nepsala, ale zdá se mi, že výlevy třináctileté školačky nebudou v budoucnu zajímat ani mě, ani nikoho jiného. Jenže na tom vlastně nesejde, mám do psaní chuť, a hlavně si chci o různých věcech pořádně a do dna vylít srdce.

„Papír je trpělivější než lidé,“ to rčení mě napadlo, když jsem v jeden ze svých lehce melancholických dní znuděně seděla s hlavou položenou na rukou a samou otupělostí nevěděla, zda jít ven, nebo zůstat doma, a tak jsem nakonec zůstala, kde jsem byla, a pokračovala v dumání. Ano, opravdu, papír je trpělivý, a jelikož nehodlám ten sešit v kartonových deskách, jenž nese zvučný název „deník“, nikdy nikomu dát přecíst, ledaže ještě v životě najdu opravdového přítele nebo přítelkyni, může to nejspíš být všem úplně jedno.

Tím jsem dospěla k bodu, z něhož vychází celá ta deníková idea: nemám kamarádku.

Aby to bylo ještě jasnější, musí následovat vysvětlení, poněvadž nikdo nedokáže pochopit, že je třináctiletá holka na světě samotinká. Tak to ani není. Mám hodné rodiče a šestnáctiletou sestru, mám dohromady určitě nejmíní třicet známých a takzvaných kamarádek. Mám zástup ctitelů, kteří dělají, co mi na očích vidí, a když to nejde jinak, zkoušejí ve třídě rozbitým kapesním zrcátkem zachytit aspoň můj obraz.

Mám příbuzné, hodné tety a dobrý domov. Ne, zdánlivě mi nic neschází, kromě opravdové kamarádky. Se známými jediné vyvádím hlouposti, nikdy nedojde na to, abych si s některou z nich promluvila o něčem jiném než o všedních věcech nebo abychom se opravdu sblížily, a v tom je ta potíž. Možná se nám nedostává důvěrnosti mojí vinou, v každém případě to tu prostě je a bohužel se toho nedá zbavit. Proto tenhle deník.

Abych ten obraz dlouho vytoužené kamarádky ve svých představách ještě posílila, nechci zapisovat údaje do deníku jen tak jako každý jiný, ale chci si z deníku udělat tu kamarádku samotnou a ta kamarádka se jmenuje *Kitty*.

Moje historie! (Blbina, takové věci se nezapomínají.)

Jelikož by moje vyprávění určené Kitty nikdo nechápal, kdybych jen tak bez úvodu spustila, musím stručně vypsát svůj životní příběh, ač to dělám nerada.

Můj otec, nejhodnější tatka, jakého jsem kdy potkala, se oženil teprve v šestatřiceti letech, mamce tehdy bylo pětadvacet. Moje sestra Margot se narodila roku 1926, ve Frankfurtu nad Mohanem v Německu. A 12. června 1929 jsem následovala já. Do čtyř let jsem bydlela ve Frankfurtu. Jelikož jsme čistokrevní Židé, odjel otec v roce 1933 do Holandska. Stal se ředitelem Nizozemské společnosti Opekta, která se zabývá prodejem želírovacího přípravku. Moje matka Edith Franková-Holländerová odjela v září taky do Holandska a my s Margot jsme jely do Cách, kde bydlela naše babička. Margot odjela do Holandska v prosinci a já v únoru, posadili mě na stůl jako dárek k Margotiným narozeninám.

Záhy jsem začala chodit do školky při šesté Montessori škole. Tam jsem zůstala do šesti let, pak jsem postoupila do první třídy. V šesté třídě jsem se dostala k paní ředitelce Ku-perusové. Na konci školního roku jsme se srdceryvně rozloučily a obě jsme plakaly, poněvadž mě přijali na Židovské lyceum, kam přestoupila i Margot.

V našem životě bylo o rozruch postaráno, jelikož zbylí příbuzní v Německu nezůstali ušetřeni Hitlerových židovských zákonů. V roce 1938 uprchli po pogromech moji dva strýčkové, matčini bratři, a dostali se do bezpečí v Severní

Americe, moje stará babička přijela k nám. Bylo jí tehdy třicet pět let.

Od května 1940 to šlo s dobrými časy od desíti k pěti: nejdřív válka, pak kapitulace, Němci přimaširovali a nám Židům nastalo trápení. Jeden židovský zákon stíhal druhý a naše volnost byla velmi okleštěna. Židé musí nosit židovskou hvězdu; Židé musí odevzdat kola; Židé nesmějí do tramvaje; Židé nesmějí jezdit autem, ani soukromým; Židé smějí nakupovat pouze od 15 do 17 hodin; Židé smějí výhradně k židovskému holiči; Židé nesmějí od 20. hodiny večerní do 6. hodiny ranní na ulici; Židé se nesmějí zdržovat v divadlech, biogramech a dalších zábavních podnikcích; Židé nesmějí do bazénu ani na tenisové kurty, hřiště na pozemní hokej či další sportoviště; Židé nesmějí veslovat; Židé nesmějí na veřejnosti sportovat; Židé nesmějí po osmé hodině večer sedět na vlastní zahradě ani u známých; Židé nesmějí navštěvovat křesťany; Židé musí chodit do židovských škol a tak dále a tak podobně. Život šel dál a my nesměli to ani ono. Jacques mi vždycky říká: „Už si netroufám nic dělat, bojím se totiž, že se to nesmí.“ Ale ještě se to dá vydržet, navzdory hvězdě, odděleným školám, povinné večerce atd. atd.

V létě 1941 babička těžce onemocněla. Musela na operaci a z mých narozenin mnoho nebylo. V létě 1940 už taky ne, poněvadž to zrovna skončila v Nizozemsku válka.

Babička zemřela v lednu 1942. Nikdo netuší, jak moc na ni myslím a jak ji mám ráda. Tyhle narozeniny v roce 1942 jsme tedy oslavili, abychom si to všechno vynahradili, a za babičku jsme zapálili svíčku.

V říjnu 1941 nás s Margot přeřadili na Židovské lyceum, Margot do čtvrtého, mě do prvního ročníku. My čtyři jsme na tom pořád ještě dobře, a tak jsem dospěla k dnešnímu datu, kdy začíná slavnostní zasvěcení mého deníku, 20. června 1942.

Sobota 20. června 1942

Milá Kitty!

Tak já rovnou začnu; je teď krásně klid, naši si někam vyrazili a Margot šla s další mládeží hrát ping-pong ke své kamarádce

Trees. Já v poslední době taky často hraju ping-pong, dokonce tak často, že jsme s pěti děvčaty založily klub. Jmenuje se „Malý vůz minus dvě“. Praštěný název, vznikl totiž omylem. Chtěly jsme mít zvláštní jméno a napadlo nás, že je nás pět členek jako hvězd, jako Malý vůz. Myslely jsme, že se skládá z pěti hvězd, ale v tom jsme se zmýlily, má jich stejně jako Velký vůz sedm. Tak proto „minus dvě“. Ilse Wagnerová má pingpongový stůl a hrát můžeme vždycky u Wagnerů ve velké jídelně. Jelikož si nás pět stolních tenistek zvlášť v létě náramně potrpí na zmrzlinu a při ping-pongu se člověk zahřeje, končívá naše hra obvykle výpravou do nejbližších zmrzlináren, kam Židé směřjí, to je Oase a Delphi. Peněženku nebo peníze už vůbec nevytahujeme, poněvadž v Oase je většinou takový nával, že se mezi všemi těmi lidmi vždycky najdou nějakí štedří pánové z našeho širokého okruhu známých nebo některý ctitel, a nabízejí nám zmrzliny, že bychom ji nespořádaly ani za týden.

Asi se trochu divíš, že já, při svém mládí, mluvím o ctitelích. Bohužel, nebo v některých případech ani ne bohužel, se tomuto neduhu u nás ve škole snad nedá vyhnout. Jakmile se mě některý hoch dovolí, zda mě smí doprovodit na kole domů, a dáme se do řeči, můžu si být v devíti z deseti případů jistá, že dotyčný jinoch má ten otravný zvyk, že vzplane jak pochodeň a už ze mě nespustí oči. Časem ta zamilovanost zase opadne, o to nic, zvlášť proto, že si těch ohnivých pohledů příliš nevšímám a vesele si to šlapu dál. Když některý nezná míru, trochu s kolem smýknu, aktovka spadne, mladík musí ze slušnosti sestoupit z kola, a než mi aktovku podá, převedu hovor na jiné téma. A to jsou ti nejnevinnější, jsou samozřejmě i tací, kteří posílají pusinky nebo mě zkoušejí vzít za loket, ale to jsou tedy na špatné adrese, seskočím z kola a takovému odmítnu jeho další doprovod, nebo se naoko urazím a řeknu mu jadrnými slovy, ať kouká jít domů.

No vida, základ našeho přátelství je položen, tak zase zítra.

Tvoje Anne

Neděle 21. června 1942

Milá Kitty,

celá naše třída se klepe. Důvodem je samozřejmě blížící se konference. Polovina třídy se sází, kdo postoupí, a kdo propadne. Já s Miep Lobattovou se můžeme uřehtat našim sousedům odzadu Pimovi Pimentelovi a Jacquesi Kocernootovi, kteří už prosázeli celý prázdninový kapitál. „Ty postoupíš“, „o co, že ne“, „o co, že jo“, od rána do večera, ani Miepiný prosebné pohledy, aby byli zticha, ani moje zlostné okřikování ty dva nedokáže uklidnit. Podle mého musí propadnout čtvrtina třídy, takoví nekňubové tam chodí, jenže kantoři jsou nejvrtošivější lidé na světě, třeba budou tentokrát výjimečně vrtošiví správným směrem.

O kamarádky a o sebe se ani tak nebojím, my prolezeme. Jen u matiky si nejsem jistá. No nic, uvidíme. A do té doby si vzájemně dodáváme odvalu.

Se všemi kantory a kantorkami jsem dost zadobře. Máme jich devět, z toho sedm mužů a dvě ženy. Pan profesor Keesing, matematický stařešina, se na mě hezky dlouho zlobil, protože jsem se věčně bavila. Napomenutí stíhalo napomenutí, až jsem dostala trest. Napsat slohovou práci na téma „Brepta“. Brepta, co se o tom dá u všech všudy napsat? Odsunula jsem tu starost na později. Poznamenala jsem si to, zápisník uložila do aktovky a snažila se být tiše.

Večer, když jsem měla ostatní úkoly hotové, jsem si všimla poznámky o slohové práci. S konečkem plnicího pera v puše jsem o tom námětu přemýšlela. Jen tak něco plácát a při psaní co nejvíc roztahovat, to dokáže každý, ale umění je najít dostatečné důkazy pro to, že mluvení je nezbytné. Dumala jsem a dumala, a najednou jsem dostala nápad, sepsala tři zadané stránky a byla spokojená. Argumentovala jsem tím, že mluvení je ženská vlastnost, že se v tom sice pokusím trochu mírnit, ale že se to nejspíš nikdy neodnaučím úplně, jelikož maminka je stejně upovídaná jako já, jestli ne víc, a se zděděnými vlastnostmi se zkrátka nedá nic dělat.

Pana profesora Keesinga moje argumenty ohromně rozesmály, ale když jsem se příště při matice už zase vybavovala, dostala jsem další slohovou práci. Tentokrát na téma

„Nenapravitelná brepta“. I tu jsem odevzdala a Keesing po dvě hodiny neměl stížnosti. Ale třetí hodinu mu to zase přišlo přes míru. „Anne Franková, jako trest za mluvení napíšeš slohovou práci na téma ‚Kvá, kvá, kvá, řekla slečna Káčavá‘.“

Třída vyprskla smíchy. Taky mě to rozesmálo, i když moje vynalézavost v oblasti žvanivých slohů byla vyčerpána. Potřebovala jsem vymyslet něco jiného, opravdu originálního. Kamarádka Sanne, dobrá básnířka, mi nabídla pomoc při zrymování slohu od začátku do konce. Zajásala jsem. Keesing si ze mě tím nesmyslným námětem chtěl vystřelit, jenže já si z něj tou básní vystřelím tuplovaně.

Báseň jsme složily a byla nádherná! Bylo to o mámě kachně a tátovi labuťákovi s třemi kačátky, která otec pro nezřízené štěbetání uštípal. Keesing to naštěstí vzal s humorem, předčítal báseň s vlastním komentářem celé třídy a pak ještě v dalších třídách. Od té doby se smím bavit a už nikdy nedostávám tresty, naopak, Keesing teď pořád vtipkuje.

Tvoje Anne

Středa 24. června 1942

Milá Kitty,

je vedro k zalknutí, každý supí a peče se, v tom horku musím všechno obíhat pěšky. Až teď vidím, jak je tramvaj přece jen prima, zvlášť ta otevřená, ale tenhle požitek už nám Židům není dopřán, nám musí stačit jízda po svých. Včera kolem poledního jsem musela k zubaři do ulice Jana Luykena. Od naší školy na Stadstimmertuinen je to kus cesty. Však jsem taky při odpoledním vyučování málem usnula. Ještě štěstí, že lidi nabídnou sami od sebe něco k pití. Sestra u zubaře je opravdu srdečná ženská.

Jediný prostředek, kterým se ještě smíme vozit, je přívoz. Převozník na nábřeží Jozefa Israële nás hned vzal, když jsme mu o to řekli. Vskutku není chyba Holanďanů, že jsme na tom my, Židé, tak mizerně.

Kdybych aspoň nemusela do školy, kolo mi o velikonočních prázdninách ukradli a to mamčino dal taťka do úschovy

ke křesťanským známým. Ale naštěstí jsou tu prázdniny cobydup, ještě týden a bude po trápení.

Včera ráno se mi přihodilo něco hezkého. Když jsem šla kolem garáže na jízdní kola, někdo na mě zavolal. Ohlédla jsem se a za sebou uviděla sympatického hochu, večer předtím jsme se seznámili u Wilmy. Je to její vzdálený bratranec a Wilma je jedna moje známá. Nejdřív se mi zdála strašně příjemná. A to taky je, jenže celý den nemluví o ničem jiném než o chlapcích a to člověka otráví. Hoch přišel trochu ostýchavě blíž a představil se jako Hello Silberberg. Trochu mě to udivilo, nechápala jsem, co chce, ale to se brzy ukázalo. Chtěl využít mé společnosti a doprovodit mě do školy. „Jestli máš cestu tím směrem, tak se k tobě přidám,“ odpověděla jsem, a tak jsme šli společně. Je mu už šestnáct a umí pěkně vykládat o všem možném.

Dneska ráno na mě zase čekal a tak to teď nejspíš bude i nadále.

Anne

Středa 1. července 1942

Milá Kitty,

až do dneška jsem vážně nenašla čas, abych zase něco zapsala. Ve čtvrtek jsem strávila celé odpoledne u známých, v pátek jsme měli návštěvu my a tak to bylo pořád až do dneška.

Za ten týden jsme se s Hellem seznámili blíž, hodně mi vyprávěl o svém životě. Pochází z Gelsenkirchenu a v Nizozemsku je bez rodičů, u dědečka a babičky. Rodiče jsou v Belgii, ale Hello nemá možnost dostat se tam za nimi. Měl dívku jménem Ursula. Zním ji, je vzor mírnosti a nudy. Od té doby, co se Hello seznámil se mnou, postupně zjistil, že vedle Ursuly usíná. Takže já jsem jakési budítko, člověk nikdy neví, k čemu se ještě bude hodit!

Jacque v sobotu přespala u nás. Odpoledne šla k Hanneli a já se mohla ukousat nudou.

Hello měl večer přijít k nám, ale kolem šesté zavolal. Zvedla jsem telefon a on povídá: „Tady Helmuth Silberberg. Prosím vás, mohl bych mluvit s Anne?“

„Ano, Hello, tady Anne.“

„Ahoj, Anne, jak se máš?“

„Děkuju, dobře.“

„Chtěl jsem ti říct, že k vám bohužel dneska večer nemůžu, ale chtěl bych s tebou chvilku mluvit. Za deset minut budu u vás před domem, ano?“

„Ano, dobře, tak pá!“

„Pá, hned jsem tam!“

Zavěsila jsem, honem se běžela převléct a trochu jsem si načančala vlasy. Pak jsem se nervózně vyklonila z okna. Konečně se objevil. Kupodivu jsem se nehnala rovnou po schodech dolů, nýbrž v klidu vyčkala, až zazvoní. Sešla jsem ke dveřím a on bez okolků spustil.

„Heleď, Anne, babičce připadá, že jsi ještě moc mladá na to, abych se s tebou pravidelně vídal. Mám prý chodit k Löwenbachům, ale to možná víš, že s Ursulou se už nevídám.“

„Nevím, a co to, pohádali jste se?“

„Nepohádali, naopak. Řekl jsem Ursule, že si přece jen nerozumíme, a tak bude lepší, když se přestaneme vídat, ale že je u nás jinak vždycky vítaná a že doufám, že já u nich taky. Myslel jsem totiž, že Ursula chodí ven s jiným klukem, a podle toho jsem s ní jednal. Ale to vůbec nebyla pravda. A teď mi strýc řekl, že se mám Ursule omluvit, jenže to se mi samozřejmě nechtělo, a tak jsem se s ní rozešel, ale to byl jen jeden z mnoha důvodů.“

Babička teď chce, abych chodil k Ursule, a ne k vám, ale to není ani moje mínění, ani můj plán. Staří lidi mívají někdy strašně staromódní názory, ale těmi se nemůžu řídit. Dědečka s babičkou potřebuju, jenže v jistém smyslu potřebují i oni mě. Teď mívám ve středu večer volno, protože oni si myslí, že jsem na řezbářském kurzu, jenže já chodím do takového kroužku sionistické strany. To by mi nedovolili, protože jsou zásadně proti sionismu. Já taky nejsem žádný fanatik, ale zajímá mě to. Jenže poslední dobou se tam z toho stal takový holubník, že toho chci nechat. Ve středu tam jdu naposled. Takže můžu ve středu večer, v sobotu odpoledne, v sobotu večer a v neděli odpoledne a i jindy.“

„Ale když si to dědeček s babičkou nepřejí, tak bys jim to neměl dělat za zády.“

„Láska si prostě nedá poroučet.“

Šli jsme zrovna kolem Blankevoortova knihkupectví a tam stál Peter Schiff se dvěma chlapci; poprvé po dlouhé době mě zase jednou pozdravil a to mě opravdu potěšilo.

V pondělí večer k nám Hello přišel, aby se seznámil s taťkou a mamkou. Připravila jsem zákusky a bonbony, čaj a sušenky, celé pohoštění, ale ani Hello, ani já jsme neměli chuť prosedět to vedle sebe na židli, šli jsme se projít a teprve deset minut po osmé mě odevzdal doma. Taťka se strašně zlobil, to se prý nedělá chodit domů pozdě, musela jsem slíbit, že odteď budu doma už za deset minut osm. V sobotu mám jít na návštěvu k Hellovi.

Wilma mi vyprávěla, že u ní Hello jednou večer byl a že se ho zeptala: „Líbí se ti víc Ursula, nebo Anne?“

Odpověděl: „Do toho ti nic není.“

Ale na odchodu (za celý večer se už spolu nebavili) povídá: „No tak Anne, pá, a nech si to pro sebe!“ A šup, už byl ze dveří.

Ze všeho se pozná, že je teď Hello zamilovaný do mě, a to mi pro změnu vyhovuje. Margot by řekla, že je Hello správný hoch, a to si myslím taky a ještě mnohem víc. Mamka ho taky vynáší do nebe. „Pohledný chlapec, zdvořilý a milý.“ Jsem ráda, že je Hello všem u nás doma tak po chuti, jen moje kamarádky mu připadají strašně dětinské a v tom má pravdu. Jacques si mě kvůli Hellovi pořád dobírá; ale já vážně nejsem zamilovaná, kdepak, proč bych nemohla mít kamarády, na tom přece nic není.

Mamka se pořád ještě vyptává, koho bych si jednou chtěla vzít, ale podle mě neuhodne nikdy, že je to Peter, protože jim to pokaždé vymluvím, ani nemrкну. Mám Petera ráda, jak jsem ještě nikoho ráda neměla, a pokaždé si namlouvám, že Peter courá se všemi těmi děvčaty jen proto, aby skryl své city. Třeba si teď taky myslí, že jsme s Hellem do sebe zamilovaní. Ale to není pravda. Je prostě jen kamarád nebo, jak říká mamka, kavalír.

Tvoje Anne

Neděle 5. července 1942

Drahá Kitty,
slavnostní předávání vysvědčení v pátek v Židovském divadle proběhlo zdárně, nemám vůbec tak špatné známky, jednu nedostatečnou, a to pětku z algebry, jinak samé sedmičky, dvě osmičky a dvě šestky*. Doma měli radost, jenže naši na rozdíl od jiných rodičů na známky moc nedají, na dobrých nebo špatných vysvědčeních jim nezáleží a dbají hlavně o to, abych byla zdravá, ne moc drzá a abych si užila dost legrace. Když jsou tyhle tři věci v pořádku, všechno ostatní už přijde samo.

Já jsem pravý opak, nechci být slabá studentka. Na lyceum mě přijali podmíněčně, protože jsem vlastně ještě měla zůstat v sedmé třídě šesté Montessori, ale když všechny židovské děti musely přejít na židovské školy, přijal pan ředitel Elte po krátkém vyjednávání mě a Lies Goslarovou podmíněčně ke studiu. Lies taky postoupila, ale s těžkým reparátem z geometrie.

Chudák Lies doma snad nikdy nemůže s učením opravdu zabrat; u ní v pokojíku si celý den hraje malá sestřička, skoro dvouleté rozmazlené škrvně. Když si Gabi chce prosadit svou, spustí křik, a když se jí Lies nezačne věnovat, spustí křik paní Goslarová. Takhle se Lies nemůže pořádně učit a ani všechny ty kondice, co neustále dostává, ji nevytrhnou.

Goslarovi mají vůbec povedenou domácnost. Rodiče paní Goslarové bydlí v sousedním domě, ale jíst chodí k nim. Pak je tam ještě služka, škrvně, věčně roztržitý a duchem nepřítomný pan Goslar a věčně nervózní a podrážděná paní, která opět čeká dítě. V takovém mumraji je Lies, navíc na obě ruce levá, úplně ztracená. Moje sestra Margot taky dostala vysvědčení, jako vždycky skvělé. Kdyby se u nás dalo vystudovat „cum laude“, určitě by prospěla s vyznamenáním, inu, je to bystrá hlava!

Tatka je poslední dobou hodně doma, v podniku už nemá co pohledávat; musí to být nepříjemné, když se člověk najednou cítí zbytečný. Opektu převzal pan Kleiman, kdežto

* Nejlepší známka je desítka, od pětky dolů je hodnocení nedostatečné.

„Gies a spol.“, obchod náhražkovým kořením, založený teprve roku 1941, převzal pan Kugler.

Když jsem se před několika dny byla s tatkou projít po našem náměstíčku, začal mluvit o ukrývání, o tom, že pro nás bude strašně těžké žít tak zcela odloučeně od světa. Zeptala jsem se, proč o tom mluví už teď.

„Vždyť víš, Anne,“ odpověděl, „už přes rok přece odnášíme oblečení, potraviny a nábytek k jiným lidem. Nechceme, aby naše věci padly do rukou Němcům, ale ještě mnohem míň chceme, aby sebrali nás. Proto odejdeme sami a nebudeme čekat, až pro nás přijdou.“

„Ale tati, kdy?“ Řekl to s takovou vážností, že na mě z toho padl strach.

„Tím se netrap, to zařídíme my, ty si prostě užívej bezstarostného života, dokud to jde.“

To bylo všechno. Ach, kéž by na ta pochmurná slova ještě dlouho nedošlo.

Někdo zvoní, to bude Hello, končím.

Tvoje Anne

Středa 8. července 1942

Milá Kitty,
od nedělního rána do teď jako by uběhly roky. Stalo se toho tolik, že se zdá, jako by se celý svět najednou převrátil vzhůru nohama, ale Kitty, jak vidíš, ještě žiju, a to je hlavní, říká taťka. Ano, skutečně, ještě žiju, ale nechtěj vědět kde a jak. Nejspíš mi dneska ani za mák nerozumíš, a tak ti pro začátek vypovím, co se stalo v neděli odpoledne.

Ve tři hodiny (Hello na chvíli odešel, ale měl se ještě vrátit) někdo zazvonil, já to neslyšela, jelikož jsem lenošila na lehátku na verandě a četla si na sluníčku. Po chvíli se u dveří do kuchyně objevila Margot v rozrušeném stavu.

„Taťka dostal předvolání od SS,“ zašeptala.

„Mamka už šla k panu van Daanovi.“ (Van Daan je dobrý známý a společník taťkovy firmy.)

Příšerně jsem se vyděsila, předvolání, každý ví, co to znamená, v duchu jsem už viděla koncentrační tábory a samotu

cel, a tam bychom měli nechat tatku odjet? „Samozřejmě tam nepůjde,“ prohlásila Margot, když jsme čekaly v pokoji na mamku. „Mamka se šla k van Daanovým zeptat, jestli můžeme přejít do úkrytu zítra. Van Daanovi tam budou s námi. Bude nás tam sedm.“ Ticho. Nemohly jsme mluvit dál, pomyšlení na tatku, jak šel nic zlého netuše na návštěvu do Židovské invalidovny, čekání na mamku, horko, napětí, to všechno nám bralo řeč.

Najednou další zazvonění. „To je Hello,“ řekla jsem.

„Neotvírej,“ zadržela mě Margot, ale bylo to zbytečné, slyšely jsme mamku s panem van Daanem, jak mluví dole s Hellem, pak vešli a zavřeli za sebou dveře. Po každém zazvonění jsme se teď já nebo Margot musely jít potichoučku podívat, jestli je to tatka, nikomu jinému jsme neotvíraly. Poslali nás s Margot z pokoje, van Daan si chtěl promluvit s mamkou o samotě.

Když jsme s Margot seděly u nás v ložnici, svěřila mi, že nepovolali tatku, ale ji. Zase jsem se vyděsila a dala se do pláče. Margot je šestnáct, to chtějí odvázet tak mladé holky samotné, ale ona tam naštěstí nepůjde, mamka to říkala, a tam nejspíš mířila i tatková slova, když se mnou mluvil o odchodu do úkrytu.

Ukryt se, kde se ukryjeme, ve městě, na venkově, v domě, v nějaké boudě, kdy, jak, kde...? Tolik otázek, které jsem nemohla položit, a přesto se mi nepřestávaly vracet.

Začaly jsme si s Margot balit to nejnutnější do školní brašny. První, co jsem do ní strčila, byl tenhle zápisník v kartonových deskách, pak natáčky, kapesníky, učebnice, hřebec, staré dopisy; měla jsem plnou hlavu ukrývání, a tak jsem do brašny strkala nejpraštější nesmysly, ale nelituju toho, záleží mi víc na vzpomínkách než na šatech.

V pět hodin konečně dorazil tatka, zavolali jsme panu Kleimanovi a požádali ho, aby k nám ještě večer zaskočil.

Van Daan šel pro Miep. Miep přišla, sbalila do tašky nějaké boty, šaty, kabátky, prádlo a punčochy a slíbila, že večer přijde zas. Pak nastalo v bytě ticho; nikdo z nás čtyř neměl chuť k jídlu, bylo ještě horko a všechno bylo strašně divné.

Velký podkrovní pokoj jsme pronajali jistému panu Goldschmidtovi, rozvedenému třicátníkovi, ten večer nejspíš neměl nic na práci; a tak u nás vysedával do desíty a nebylo možné ho slušně vypoklonkovat.

V jedenáct přišla Miep s Janem Giesem. Miep pracuje u tatky v podniku od roku 1933 a z ní i z jejího novopečeného manžela Jana se stali naši blízcí známí. Opět mizely boty, punčochy, knihy a prádlo v Miepině tašce a v Janových hlubokých kapsách; o půl dvanácté zmizeli i oni.

Byla jsem zmožená únavou, a i když jsem věděla, že mě čeká poslední noc ve vlastní posteli, usnula jsem hned a probudila mě teprve mamka v půl šesté ráno. Naštěstí nebylo takové vedro jako v neděli; celý den se lil teplý déšť. Všichni čtyři jsme se nabalili, jako bychom se chystali přespat v lednici, a to všechno jen proto, abychom si s sebou mohli vzít ještě nějaké oblečení navíc. Žádný Žid v našem postavení by se neodvažoval vyjít z domu s kufrem šatstva. Měla jsem na sobě dvě košilky, troje kalhotky, šaty, přes ně sukni, kabátek, letní plášť, dva páry punčoch, polobotky, kulicha, šálu a ještě mnohem víc, už doma jsem se mohla zalknout, ale na to nikdo nebyl zvědavý.

Margot si nacpala školní brašnu učebnicemi, došla si do garáže pro kolo a v závěsu za Miep odjela, do mně neznámých dálav. Ještě pořád jsem totiž nevěděla, kde to naše tajemné místo určení je.

V půl osmé jsme za sebou zaklapli dveře i my; jediný, s kým jsem se měla rozloučit, byla Moortje, moje kočička, která najde dobrý domov u sousedů, jak bylo napsáno na lístku adresovaném panu Goldschmidtovi.

Svlečené postele, na stole nádobí od snídaně, v kuchyni půl kila masa pro kočku, to všechno budilo dojem, že jsme odjeli překotně. Na dojmech nám nezáleželo, chtěli jsme hlavně pryč, jen pryč a dostat se do bezpečí, nic víc.

Pokračování zítra.

Tvoje Anne

Čtvrtek 9. července 1942

Milá Kitty,

a tak jsme kráčeli v lijáku, taťka, mamka a já, každý se školní brašnou a nákupní taškou po okraj nacpanou směsí nejružnějších věcí. Dělníci, kteří šli časně ráno do práce, se za námi soucitně ohlíželi; z jejich tváří se dala jasně vyčíst lítost, že nám nemohou nabídnout žádné vozidlo; nápadná žlutá hvězda mluvila sama za sebe.

Až na ulici mi taťka s mamkou po troškách vyložili celý plán ukrývání. Už celé měsíce jsme co možná nejvíc bytového zařízení i osobních věcí odváželi pryč, teď jsme dospěli tak daleko, že jsme se 16. července chtěli dobrovolně přesunout do úkrytu. Předvolání plán o deset dní uspíšilo, a tak se budeme muset spokojit s ne tak dobře uspořádaným ubytováním.

Samotný úkryt měl být v taťkově kancelářské budově. Pro nezasvěcené je to trochu složité pochopit, a proto to vysvětlím blíže. Taťka neměl mnoho zaměstnanců, pana Kuglera, Kleimana a Miep, pak ještě Bep Voskuijlovou, triadvacetiletou stenotypistku, a ti všichni o našem příchodu věděli. Ve skladu Bepin otec pan Voskuijl a dva skladoví dělníci, jimž jsme nic neřekli.

Budova vypadá následovně: v přízemí je velký sklad, používá se jako balárna. Je rozdělený na různé komory, v jedné se například mele skořice, hřebíček a náhražkový pepř, jiná slouží jako zásobárna. Vedle dveří do skladu jsou obyčejné domovní dveře, které vedou přes spojovací dveře ke schodišti. Po schodech dojdeme ke dveřím s tabulemi z matného skla, kdysi s černým nápisem „kancelář“. To je velká přední kancelář, úžasně prostorná, úžasně světlá, úžasně plná. Přes den tam pracuje Bep, Miep a pan Kleiman. Přes šatnu s trezorem a velkou skříní se zásobami se dostaneme do malé, zatuchlé, dost tmavé zadní místnosti. Tam dřív sedával pan Kugler s panem van Daanem, teď už jen prvně jmenovaný. Do Kuglerovy kanceláře se dá vstoupit i z chodby, ale v tom případě pouze prosklenými dveřmi, které se dají otevřít zevnitř, zato zvenčí to není jen tak. Za Kuglerovou kanceláří a za dlouhou úzkou chodbou vedoucí kolem přístěnku s uhlím následuje o čtyři schůdky výš chlouba celé budovy, sou-

kromá kancelář. Nóbl tmavý nábytek, na podlaze linoleum a koberce, rádio, elegantní lampa, všechno prima prima. Vedle velká prostorná kuchyň s karmou na teplou vodu a plynovým dvouvařičem a vedle záchod. To je první patro. Z dolní chodby vedou nahoru obyčejné dřevěné schody.

Nahoře je předsíňka zvaná podesta. Vpravo a vlevo jsou na podestě dveře, levé vedou do přední části domu se skladovými prostory, přední částí půdy a podkrovím. Z tohoto předního domu vedou ještě z opačné strany dlouhé, hyperstrmé, pravé holandské noholomné schody ke druhým dveřím z ulice.

Vpravo od podesty se rozkládá „zadní dům“. Nikoho by nenapadlo, že za prostými, sedě natřenými dveřmi se skrývá tolik místností. Před dveřmi je práh a pak už jsme uvnitř. Přímo proti vstupním dveřím strmé schůdky, vlevo předsíňka a pokoj, tenhle pokoj bude sloužit jako obývací a ložnice Frankových, vedle je ještě menší pokoj, ložnice a pracovna dvou slečen Frankových. Vpravo od schůdků místnost bez oken, s umyvadlem a uzavřenou kabinkou záchodu, a opět vstupní dveře do Margotina a mého pokoje. Když člověk vyjde po schodech a otevře nahoře dveře, užasne, že ve starém domě na grachtu se vyskytuje tak velká, světlá a prostorná místnost. V této místnosti je sporák (za ten vděčíme tomu, že tu dřív měl Kugler laboratoř) a výlevka. Takže kuchyně a současně ložnice manželů van Daanových, společný obývací pokoj, jídelna a pracovna. Z maličké průchozí komůrky se stane apartmá Petera van Daana. A pak, stejně jako na přední straně, půda a podkroví. Tak vida, představila jsem ti celý náš báječný zadní dům!

Tvoje Anne

Pátek 10. července 1942

Milá Kitty,
je velice pravděpodobné, že jsem tě tím zdlouhavým popisem našeho ubytování řádně znudila, ale přesto mi připadá nutné, abys věděla, kde jsem přistála; jak jsem přistála, to už se dozvíš ze všech následujících dopisů.

Ted' nejprve pokračování mého příběhu, neboť jak víš, ješ-

tě jsem nedovyprávěla. Když jsme dorazili na Prinsengracht 263, provedla nás Miep rychle dlouhou chodbou k dřevěným schodům a rovnou nahoru, do zadního domu. Zavřela za námi dveře a zůstali jsme sami. Margot tam na kole dojela mnohem rychleji a už na nás čekala.

V našem obývacím pokoji a ve všech ostatních místnostech bylo tolik krámů, že se to ani vypovědět nedá. Všechny kartonové krabice, které naposílali v předchozích měsících do kanceláře, stály po zemi a po postelích. Pokojík byl až po strop nacpaný lůžkovinami. Jestliže jsme chtěli večer spát na slušně ustlaných postelích, museli jsme se dát ihned do práce a všechno uklidit. Mamka s Margot nedokázaly ani hnout prstem, ležely na holých postelích, byly unavené, otupělé a nevím co ještě, zato taťka a já, dva uklízeči v naší rodině, jsme se do toho hned pustili.

Celý den jsme vybalovali krabice, plnili skříně, oháněli se kladivem a uklízeli, až jsme se večer k smrti znavení složili do čistých postelí. Za celý den jsme neměli teplé jídlo, ale to nám nevadilo; mamka s Margot byly příliš unavené a přetažené, než aby jedly, my s taťkou jsme měli moc práce.

V úterý ráno jsme začali tam, kde jsme v pondělí večer přestali. Bep a Miep došly na nákup za naše potravinové lístky, taťka vylepšil nedostatečné zatemnění, vydrhli jsme podlahu v kuchyni a zase jsme byli od rána do večera v jednom kole. Až do středy jsem skoro ani neměla čas zamyslet se nad velkou změnou, která mi v životě nastala. Teprve pak jsem poprvé od našeho příchodu do zadního domu našla příležitost sdělit ti ty události a současně si sama dobře uvědomit, co se vlastně se mnou stalo a co se ještě bude dít.

Tvoje Anne

Sobota 11. července 1942

Milá Kitty,
naši s Margot si pořád ještě nemůžou zvyknout na zvon Západní věže, který každou čtvrt hodinu oznamuje čas. Já ano, mně se to hned líbilo a hlavně v noci je to takové uklidňující. Asi tě zajímá, jak se mi pobyt v úkrytu zamlouvá, no, řeknu ti jenom, že to sama ještě dobře nevím. Myslím, že se

v tomhle příbytku nikdy nebudu cítit doma, ale tím vůbec nechci říct, že bych se tu cítila zle, připadám si spíš jako v nějakém prazvláštním penzionu, kde jsem na prázdninách. To je dost nebývalý pohled na ukrývání se, ale tak to prostě je. Zadní dům je ideální úkryt, a přestože je vlhký a trochu nakřivo, v celém Amsterdamu, ba možná ani v celém Holandsku se pro ty, kdo se musí skrývat, nejspíš nenajde nic tak pohodlně zařízeného.

Náš pokojík byl s těmi stěnami bez okras doposud strašně holý; díky tařkovi, který sem už předem donesl celou mou sbírku pohlednic a filmových hvězd, jsem vzala plechovku lepidla a štětku a celou zeď natřela – pokojík je teď jako obrázek. Vypadá mnohem veseleji, a až přijdou van Daanovi, vyrobíme z dříví na půdě nějaké skříňky a podobné roztomilé krámy.

Margot s mamkou se zase trošičku vzpamatovaly. Včera chtěla mamka poprvé uvařit hrachovku, ale zapovídala se dole, na polévku zapomněla a ta se tak připálila, že hrách zčernal na uhel a nedal se vyškrábat z hrnce.

Včera večer jsme všichni čtyři sešli do soukromé kanceláře a pustili si anglické vysílání. Tak ukrutně jsem se bála, aby nás někdo neslyšel, že jsem doslova žadonila, ať jde taťka se mnou nahoru. Mamka pro ten strach měla pochopení a šla se mnou. I jinak se hrozíme toho, že nás zaslechnou nebo zahlédnou sousedi. Hned první den jsme ušili závěsy, vlastně se to tak ani nedá nazývat, jsou to totiž prostě jen obyčejné hadříky nejrůznějších tvarů, kvality a vzorů, které jsme s taťkou velmi neodborně nakřivo sešili. Pak jsme ty výstavní kousky napínáčky připíchli na okna a do konce našeho pobytu v úkrytu už se jich nezbavíme.

Napravo od nás sídlí filiálka zaandamské firmy Keg, vlevo je nábytkářská dílna, tihle lidé už po pracovní době nejsou v budově, ale přesto by nějaké zvuky mohly proniknout. A tak jsme Margot zakázali v noci kašlat, ačkoliv je ošklivě nastydlá, a dáváme jí užívat velké dávky kodeinu.

Moc se už těším na příchod van Daanů, je určen na úterý; bude tu mnohem veseleji a taky ne tak ticho. To ticho mě večer a v noci tuze znervózňuje a dala bych nevím co za to, kdyby tu někdo z našich ochránců přespával s námi.

Vůbec to tu není tak zlé, poněvadž si můžeme sami vařit a dole v tatiho kanceláři poslouchat rádio. Pan Kleiman s Miep a taky Bep Voskuijlová nám moc pomohli.

Měli jsme už rebarboru, jahody a třešně, a nemyslím, že bychom se tu v nejbližší době nudili. Máme i co číst a nakoupíme si ještě spoustu her. Vyhlížet z okna nebo jít ven samozřejmě nesmíme nikdy. A musíme být potichoučku, dole nás totiž nesmí být slyšet.

Včera jsme měli hodně práce, museli jsme pro kancelář vypeckovat dva koše třešní. Pan Kugler je chtěl zavařit.

Z lísek od třešní uděláme poličky na knihy.

Zrovna mě volají.

Tvoje Anne

28. září 1942 (dodatek)

To, že nikdy nesmíme ven, mě tíží víc, než dokážu říct, a strašně se bojím, že nás objeví a čeká nás kulka. To je samozřejmě dost nepřijemná vyhlídka.

Neděle 12. července 1942

Dnes je to měsíc, co na mě všichni byli náramně hodní, protože jsem měla narozeniny, ale teď cítím den ode dne čím dál víc, jak se mamce a Margot odcizuju, dneska jsem pořádně vzala za práci a všichni mě za to vychvalovali, a o pět minut později do mě už zase rýpají.

Je jasné vidět, jak rozdílně zacházejí s Margot, a se mnou. Margot například rozbila vysavač a kvůli tomu jsme celý den bez světla. Mamka řekla: „Aber Margot, man sieht daß du keine Arbeit gewöhnt bist, sonst hättest du gewußt, daß man einen Staubsauger nicht an der Schnur rauszieht.“* Margot na to něco řekla a tím byla ta záležitost odbytá.

* Ale Margot, hned je vidět, že nejsi zvyklá na práci, jinak bys věděla, že vysavač se nevytahuje ze zásuvky za šňůru. (něm.)

Ale dneska odpoledne jsem chtěla něco přepsat na mamčině seznamu nákupů, poněvadž má tak nezřetelné písmo, jí to nebylo vhod, načež mi hned zase udělala peprné kázání a přidala se celá rodina.

Nehodím se k nim a hlavně poslední dobou to cítím jasně. Tak sentimentálně se vespolek rozplývají, to prožívám radši sama. A pak si pochvalují, v jaké pohodě tu spolu my čtyři žijeme a jaký je mezi námi soulad, a ani na okamžik je nenapadne, že já to tak nevnímám.

Jen taťka pro mě má občas porozumění, ale většinou je na straně mamky a Margot. To taky nesnáším, když před cizími vykládají, jak jsem brečela a jak jsem rozumná, to je úplná hrůza, nebo někdy začnou o Moortje a to už vůbec nesnesu, to je totiž můj zranitelný a slabý bod. Po Moortje se mi neustále stýská a nikdo netuší, jak moc na ni myslím; pokaždé, když si na ni vzpomenu, vhrknou mi do očí slzy. Moortje je tak milá a já ji mám tak ráda, sprádám už snové plány, jak by se mohla vrátit.

Mívám tady krásné sny, jenže skutečnost je taková, že tu musíme zůstat až do konce války. Nikdy nesmíme ven a navštěvovat nás může jen Miep, její manžel Jan, Bep Voskuijlová, pan Voskuijl, pan Kugler, pan Kleiman a paní Kleimanová, ale ta k nám nechodí, poněvadž jí to připadá moc nebezpečné.

Září 1942 (dodatek)

Tati je vždycky tak milý. Naprosto mi rozumí a já bych si s ním někdy ráda důvěrně promluvila, aniž by mi hned vytryskly slzy. Ale to je prý tím mým věkem. Nejradši bych pořád jen psala, jenže to by bylo moc jednotvárné.

Doposud jsem do své knihy psala skoro výhradně myšlenky, a na pěkné příběhy, které bych pak mohla předčítat, nikdy nedošlo. Ale od nynějška nebudu (tak) sentimentální a budu se víc držet skutečnosti.

Pátek 14. srpna 1942

Drahá Kitty,
celý měsíc jsem si tě ani nevšimla, jenže ono taky vážně není mnoho novinek, abych ti každý den mohla vyprávět něco hezkého. Van Daanovi dorazili 13. července. Mysleli jsme, že přijdou čtrnáctého, ale jelikož Němci mezi 13. a 16. červencem obtěžovali stále více lidí a rozesílali předvolání na všechny strany, zdálo se van Daanovým bezpečnější vypravit se raději o den dřív, než aby bylo už pozdě.

V půl desáté ráno (seděli jsme ještě u snídaně) vstoupil Peter van Daan, dost nudný a ostýchavý čahoun, není mu ještě šestnáct, od jeho společnosti se nedá mnoho očekávat. Pán a paní van Daanovi přišli o půlhodinu později, paní si k našemu velkému pobavení přinesla v krabici na klobouky velký nočník. „Bez nočníku se necítím nikde doma,“ prohlásila, a nočník byl také první věc, která získala pevné místo pod pohovkou. Pán si pod paží nenesl nočník, nýbrž skládací čajový stolek.

První den našeho soužití jsme se společně najedli a po třech dnech nám všem už připadalo, jako by se z nás stala jedna velká rodina. Rozumí se samo sebou, že van Daanovi měli o tom týdnů, o který pobývali v obydlí svém světě déle než my, ještě mnoho co vyprávět. Mezi jiným nás ohromně zajímalo, co se stalo s naším bytem a s panem Goldschmidtem.

Pan van Daan vyprávěl: „V pondělí ráno v devět hodin k nám pan Goldschmidt zatelefonoval a požádal mě, abych se u něj zastavil. Hned jsem tam šel a zastihl Goldschmidta s očima navrch hlavy. Dal mi přečíst lístek, který tam Frankovi zanechali, a podle instrukcí chtěl odnést kočku k sousedům, což jsem mu velmi schvaloval. Obával se, že přijdou udělat domovní prohlídku, a tak jsme prošli všechny pokoje, trochu jsme poklidili a sklídili také ze stolu. Najednou jsem na psacím stole paní Frankové objevil bloček s jakousi adresou v Maastrichtu. Ačkoliv jsem věděl, že ji tam paní nechala úmyslně, předstíral jsem velký údiv a leknutí a naléhavě jsem pana Goldschmidta požádal, ať ten nešťastný lístek spálí. Celou dobu jsem tvrdil, že o vašem zmizení nic nevím, ale po nálezku toho lístku jsem dostal dobrý nápad. „Pane Gold-

schmidte, 'povídám, teď jsem si vzpomněl, čeho se ta adresa může týkat. Moc dobře se pamatuju, že do kanceláře přišel asi před půlrokem vysoký důstojník, ukázalo se, že je to přítel pana Franka z mládí, slíbil mu pomoc v nouzi a skutečně pobýval v Maastrichtu. Myslím, že ten důstojník dodržel slovo a nějak teď dostane pana Franka s rodinou do Belgie a odtud do Švýcarska. Řekněte to i známým, když se případně přijdou na Frankovy zeptat. O tom Maastrichtu se samozřejmě zmiňovat nemusíte.' Načež jsem se odporoučel. Většina známých to už ví, protože to vysvětlení se doneslo z různých stran i mně."

Ohromně nás ta historka pobavila, ale ještě víc jsme se nasmáli lidské představivosti, když pan van Daan vyprávěl o jiných známých. Například jedna rodina z našeho náměstí Merwedeplein nás všechny čtyři viděla jet brzy ráno na kole a jiná paní věděla naprosto jistě, že nás uprostřed noci naložili do vojenského auta.

Tvoje Anne

Pátek 21. srpna 1942

Drahá Kitty,

z našeho úkrytu se teprve teď stal opravdový úkryt. Panu Kuglerovi totiž připadalo lepší postavit před vstupní dveře regál (protože teď probíhá spousta domovních prohlídek kvůli poschovávaným kolům), ale v tom případě samozřejmě regál, který by byl otočný a dal by se otevřít jako dveře. Pan Voskuijl ten kousek vyrobil. (Zpravili jsme pana Voskuijla o sedmi ukrytých lidech a on je ochota sama.)

Když teď chceme jít dolů, musíme se nejdříve sehnout a pak skočit. Po třech dnech jsme všichni měli čela samou bouli, protože se o nízké dveře každý uhodil. Peter pak vy-polštářoval futro tím, že tam přibil kus látky s dřevitou vlnou. Uvidíme, jestli to pomůže!

Učení moc nedám, do září držím prázdniny. Taťka mě pak chce učit, to ale musíme koupit všechny učebnice.

Moc změn v našem zdejší životě nepřichází. Dnes umyli Peterovi vlasy, ale to není nic mimořádného. S panem van

Daanem se věčně hádám. Mamka pořád dělá, jako bych byla škrvně, což nesnáším. Jinak už je to tady o trochu lepší. Peter mi pořád ještě nepřipadá sympatičtější, je to protiva, celý den lenoší v posteli, chvíli něco vyrábí a pak si jde zase zdřímnout. To je ale trdlo!

Mamka mi dneska ráno udělala zase jedno příšerné kázání. Máme přesně opačné názory. Taťka je k pomilování, i když se na mě občas na pět minut rozzlobí.

Venku je krásně teplo a navzdory všemu se snažíme si toho počasí co nejvíc užívat tím, že se jdeme natáhnout na skládací lehátko na půdě.

21. září 1942 (dodatek)

Pan van Daan je na mě poslední dobou jako med a já si to v tichosti nechávám líbit.

Středa 2. září 1942

Milá Kitty,

pán a paní van Daanovi se strašně pohádali. Něco takového jsem ještě nezažila, jelikož taťku s mamkou by ani ve snu ne napadlo takhle na sebe rvát. Podnět byl tak nicotný, že to nestálo ani za řeč. Co naplat, každý podle svého gusta.

Pro Petera je to samozřejmě hrozně nepříjemné, je mezi dvěma ohni, jenže Petera už nikdo nebere vážně, jelikož je příšerná citlivka a lenoch. Včera byl značně zneklidněný, jelikož měl místo červeného jazyka najednou jazyk modrý. Tento vzácný úkaz však zmizel tak rychle, jak se objevil. Dnes má krk omotaný tlustou šálou, jelikož mu ztuhl, a dále si pán stěžuje na píchání v kříži. Bolesti v krajině mezi srdcem, ledvinami a plící mu taktéž nejsou cizí. Je to pravý hypochondr! (Říká se tomu tak, ne?)

Mezi mamkou a paní van Daanovou to příliš neklape. Důvodů k nepříjemnostem je habaděj; dám ti jen malý příklad: paní vytáhla ze společného prádelníku všechna svoje prostěradla kromě tří. Předpokládá přirozeně, že mamčino prádlo

se dá používat pro celou rodinu. Ta bude koukat, až zjistí, že mamka si z ní vzala dobrý příklad.

Dále je milostpaní pěkně namíchnutá z toho, že náš servis se nepoužívá, zato její ano. Pořád se snaží zjistit, kam se poděly naše talíře; jsou blíž, než si myslí, stojí totiž na půdě v kartonových krabicích, za hromadou reklamního materiálu Opekty. Dokud se ukrýváme, k talířům se nikdo nedostane. Ještě dobře, že ne! Mně totiž vždycky něco vyklouzne, včera jsem roztrískala na kusy polévkový talíř ze servisu paní van Daanové.

„No teda,“ vykřikla rozzuřeně, „nemůžeš dávat trochu pozor, tohle je *jedno*, co ještě mám.“

UVědom si, Kitty, prosím tě, že dvě zdejší dámy mluví ostudně nizozemsky (o pánech si netroufám nic říct, ti by se tuze urazili). Kdybys ty zkomoleniny někdy slyšela, vyprskla bys smíchy. My už si toho ani nevšímáme, opravování stejně nepomůže. Když budu psát o mamce nebo o paní van Daanové, nebudu zaznamenávat jejich původní hatmatilku, nýbrž slušnou nizozemštinu.

Minulý týden jsme se nakrátko vytrhli z našeho velice jednotvárného života, způsobila to kniha o ženách a Peter. Abys věděla, Margot s Peterem smějí číst skoro všechny knihy, které pro nás pan Kleiman půjčuje, ale tuhle mimořádnou knihu na jisté ženské téma si dospělí přece jen nechali raději pro sebe. To rázem vydráždilo Peterovu zvědavost. Co zakázaného v té knize asi je? Potají ji sebral matce, když si odešla dolů popovídat, a uchýlil se s kořistí do podkrovní.

Dva dny mu to procházelo; paní van Daanová už dávno věděla, co dělá, ale neprozradila ho – až na to přišel pan van Daan. Rozzlobil se, knihu zabavil a domníval se, že tím je věc vyřízená. Nepočítal však se synovou zvědavostí, ten se totiž tatíkovým rázným zásahem nenechal nikterak vyvést z míry. Peter číhal na příležitost, jak si tu velezájímavou knihu přece jen dočíst.

Milostpaní se mezitím vyptala mamky, co si o té záležitosti myslí. Mamka tuhle knihu nepovažovala pro Margot za vhodnou, ale na většinu ostatních neviděla nic špatného.

„Mezi Margot a Peterem je, paní van Daanová, velký roz-

díl,“ řekla mamka. „Zprv je Margot děvče a děvčata jsou vždycky vyspělejší než chlapci, zadruhé už Margot přečetla víc seriózních knih a nepídí se po věcech, které pro ni už nejsou zakázané, a zatřetí je Margot mnohem vzdělanější a rozumnější, ne nadarmo má čtyři ročníky střední školy.“

S tím paní van Daanová souhlasila, ale přesto prý ze zásady nepovažuje za správné, aby mladiství četli knihy pro dospělé.

Mezitím si Peter vyčíhl příhodnou dobu, kdy si nikdo nevšímá ani knihy, ani jeho. V půl osmé večer, když celá rodina poslouchala v soukromé kanceláři rozhlas, si znovu odnesl svůj poklad do podkroví. V půl deváté měl být zase dole, ale jelikož ta kniha byla tak napínavá, zapomněl na hodiny a scházel z půdy právě ve chvíli, kdy jeho otec vstupoval do pokoje. Následovalo pochopitelně plesk, bum, škub, kniha ležela na stole a Peter byl zalezlý v podkroví.

Tak se věci měly, když se rodina sešla k večeři. Peter zůstal nahoře, nikdo si ho nevšímá, měl jít spát bez večeře. Za veselého klábosení jsme pokračovali v jídle, když tu k nám dolehlo pronikavé hvízdání, všichni jsme položili vidličky a dívali se na sebe celí pobledlí a vylekaní.

Vtom jsme zaslechli Petera, jak volá do roury od kamen: „Jen si nemyslete, já stejně nepřijdu dolů.“

Pan van Daan vyskočil, ubrousek mu spadl na zem, rudý jak rak zařval: „A teď už toho bylo dost!“

Taťka ho chytil za loket, jelikož se obával hrozných věcí, a oba pánové se společně vydali na půdu. Po velkém vzpouzení a kopání skončil Peter u sebe v pokoji, dveře se zavřely a my jsme pokračovali v jídle.

Paní van Daanová chtěla synáčkovi schovat krajíc chleba, pán byl neoblomný. „Jestli se hned neomluví, bude spát v podkroví.“

Protestovali jsme a přesvědčovali ho, že zůstat bez večeře už je dostatečný trest. Co kdyby Peter nastydl, nemohli bychom mu ani zavolat doktora.

Peter se neomluvil, byl už zase v podkroví. Pan van Daan se do toho už nevměšoval, ale ráno si všiml, že se v Peterově posteli spalo. V sedm hodin byl už zase na půdě, ale taťkova vlídná slova ho přece jen přesvědčila, aby sešel k nám. Tři

dny nakvašených obličejů, trucovitého mlčení, a všechno se vrátilo do obvyklých kolejí.

Tvoje Anne

Pondělí 21. září 1942

Milá Kitty,
dnes ti sdělím obecné novinky ze zadního domu. Nad mou pohovku přibyla lampička, abych v případě střelby mohla jen zatáhnout za šňůrku. Momentálně to však není možné, jelikož máme ve dne v noci pootevřené okno.

Mužské oddělení van Daanových vyrobilo úžasně prostorovou skříň z mořeného dřeva na uchovávání zásob s opravdovými sítkami proti hmyzu. Veledílo stálo zatím v Peterově pokoji, ale kvůli svěžímu vzduchu jsme ho přemístili na půdu. Místo skříně je tam teď polička. Poradila jsem Peterovi, aby si tam postavil stolek s nějakou pěknou dečkou a na stěnu, u které teď stojí stůl, si zavěsil tu jednu skříňku. Ještě z toho může být docela útulný koutek, i když já bych tam spát nechtěla.

Paní van Daanová je nesnesitelná. Od těch shora dostávám pořád vyhubováno za své nepřetržité žvanění. Stejně si z jejich slov nic nedělám! Madam teď zase přišla s něčím jiným.

Zaonačuje to tak, aby nemusela umývat hrnce. Když v hrnci zbývá jen ždibíneček, nepřendá ho do skleněné mísy, ale nechá ho v hrnci zkazit. A když má pak Margot odpoledne na mytí spoustu hrnců, lituje ji madam: „Och Margotko, Margotko, ty máš ale práce!“

Pan Kleiman mi ob týden nosí dívčí romány. Ze série o Joop ter Heulové jsem nadšená. Všechno od Cissy van Marxveldtové se mi vlastně náramně líbí. *Potřeštěné léto* jsem četla už čtyřikrát, a stejně se musím těm groteskním situacím smát.

S tatškou teď sestavujeme jeho rodokmen, vždycky mi ke každému něco poví.

Propuklo učení. Děláám hodně francouzštinu a každý den se našprtám pět nepravidelných sloves. Ale fůru z toho, co jsme brali ve škole, jsem zapomněla.